MRTVÍ VSTÁVAJÍ A CHUDÝM SE ZVĚSTUJE EVANGELIUM

Původ materiálu
Ondřej Macek
Pořadí v lekci
15

Žalm 96,2n – Zpívejte Hospodinu, dobrořečte jeho jménu, zvěstujte den ze dne jeho spásu, vypravujte mezi pronárody o jeho slávě, mezi všemi národy o jeho divech.

Klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti

- **hned nato** (*stalo se příštího dne*)– Lukáš zřetelně navazuje na předchozí příběh o uzdravení setníkova sluhy, a přidává svou vlastní látku: vzkříšení syna vdovy. Jako by chtěl co nejvíc vystupňovat atmosféru, do které zazní otázka Jana Křtitele – kdo vlastně Ježíš je? Poukazuje na to, že Ježíš je pánem nejen nad nemocí - ale i nad smrtí.

Lukáš navazuje ale také na blahoslavenství, která těmto dvěma příběhům bezprostředně předcházejí. Teofilova představa člověka **blahoslaveného** (jak o tom byla řeč v úloze č. 13) je korigována konkrétní ukázkou toho, jak se Bůh sám setkává s člověkem. Není potřeba snažit se povznést blíže „bohům“či Bohu – on sám nás potkává na naší cestě. A to i tehdy, když už na márách vynášíme pohřbít svoje poslední naděje. Beznadějnost situace ženy je zase vystupňována na maximum. Nejen, že přišla o jediného syna, ještě k tomu je vdova.

- jediný syn své matky – příběh vdovy z Naim navazuje nepochybně také na příběhy všech starozákonních matek, které pláčou nad svými syny (především vdova, jejíhož syna křísí Eliáš – 1 Kr 17,17-24). Obecně však vdova z Naim alegoricky symbolizuje dceru siónskou. Tak jako Ráchel oplakává své syny (Jr 31,16) a dostává se jí odpovědi od Hospodina: *Přestaň hlasitě plakat a ronit slzy…,* tak i naimská vdova slyší od Ježíše: ***Neplač!*** S tím rozdílem, že zatímco v případě Ráchel je zřetelně vyslovena příčina jejího neštěstí: *je to mzda za to, co jsi vykonala,* Ježíš z naimské vdovy snímá nevyslovené podezření, že je to trest za její hřích.

Zákaz nářku nad smrtí (neplač!) signalizuje změnu situace – je tu Ježíš, a to jak mluví, se nedá srovnat s řečí proroků: ti Boha prosili, aby mrtvé vzkřísil (1 Kr 17,21; 2 Kr 4,33). Ježíš tiší ze všeho nejprve pláč vdovy. Potom odstraňuje příčinu jejího žalu (tím, že jí vrací syna).

Bylo mu jí líto– tak jako se Hospodin slitovává nad zdecimovaným Ráchelinýmpotomstvem (Jr 31,20), tak se i tady znovu prolamuje do příběhu naimské vdovy příchod „milostivého léta“(4,19). Pán se nejprve podívá na vdovu – ne na mrtvého – vidí její zármutek a smilovává se. To je dalším dokladem toho, jak nás Bůh na naší cestě sám potkává – navštěvuje. Na rozdíl od příběhu o vzkříšení dcery Jairovy (k čemuž se navíc připlete žena s krvácením), kde ti v nouzi sami Ježíše vyhledávají, aby jim pomohl, v našem příběhu je smuteční průvod sám jakoby Ježíšem „nalezen“.

Bůh navštívil svůj lid – zatímco všichni, kdo to vidí, pochopili, že v Ježíši Bůh navštívil člověka, Jan Křtitel (přestože o tom slyšel od svých učedníků) váhá. Snad proto, aby Ježíšovi mohl Lukáš vložit do úst odpověď, ke které směřuje celý tento děj. Ježíšova odpověď shrnuje jeho působení, které vrcholí křížením mrtvých a zvěstováním evangelia chudým, o nichž je v kapitole řeč. Všechny tyto činy jsou viděny jako Boží milostivé navštívení v Kristu – *Bůh navštívil svůj lid,* a to jak pohany (setník), tak ponížené (vdovy) a hříšníky (hříšnice ve farizeově domě - L 7,36-50).

Janovi učedníci se ke Křtiteli vracejí se zprávou: mají dosvědčit *Boží navštívení* – to, co oni sami „v tu hodinu“ zažili jako očití svědkové Ježíšovy moci. Závěrečné blahoslavenství patří tomu, kdo se nad Ježíšem neuráží. Tím, že je Ježíš nazván velkým prorokem nemá být naznačeno, že by Jan byl „malým prorokem“. I Jan poznává, že Ježíšovým příchodem začíná mesiášský čas spásy.

úskalí příběhu:

- největším problémem pro nás (a konečně i pro Teofila) je, co nad tímto příběhem dnes říci matce, která pochovala svoje potomky. Je zřejmé, že v návaznosti na ono „léto milostivé“ nemůžeme zvěstovat resuscitaci mrtvých synů. Teofil by mohl velice nesprávně pochopit tento příběh a vyčíst vypravěči, že Ježíš sice kdysi konal mocné činy, ale my už nic takového nezažíváme. Že smrt člověka je pro nás nadále problémem, který ani víra v Ježíše Krista nemůže odstranit.

Nesmíme ale zapomínat, kam tento příběh skutečně směřuje: jeho vrcholem není samotný zázrak, když „mrtvý začal mluvit“. Vrcholem je vyznání, že **Bůh navštívil svůj lid**! Že toto *Boží navštívení* tiší pláč jeho lidu. Tehdy, když člověka navštěvuje Bůh, tehdy se radikálně proměňuje jeho situace.

Ježíšova výzva mrtvému chlapci *chlapče, pravím ti, vstaň* je si sice adresována jiné osobě než vdově, ale tím výrazem *vstaň* jsme my - coby vdova - orientováni ke vzkříšení. To, že Bůh navštívil svůj lid v Ježíši Kristu, a že s Ježíšem přichází do našeho života vzkříšení – to je událost ještě převratnější, než po-vstání našich „mrtvých synů“. Toto vzkříšení se vztahuje na celý lidský život, nejen na jeho krizové situace.

Izajášovské zaslíbení (Iz 31,15-20) plačící Ráchel (tedy Božímu lidu) se stává v Ježíši Kristu přítomností. Bůh je se svým lidem. A to i tehdy, když některé životní naděje už vzkřísit nejde.

Ježíš „syna vrátil jeho matce“– jde více o to, že má zastání, živitele. Že matka není ponechána své **samotě**. Že svůj život nežije **zbytečně.** V tomto smyslu je ***Bohem navštívena***konečně i kdyby její syn zůstal mrtev.

Jana Křtitele bychom neměli vykreslit jako Ježíšova konkurenta, který se před svou smrtí trápí pochybnostmi o svém i Ježíšově významu. Jde o to, že i tomu, jehož konec se neodvratně blíží, se zvěstuje, že Ježíš je hnut lítostí nad těmi, kdo trpí, že je jim blízko, že vítězí nad utrpením, zmarem a smrtí.

Ježíšův dotek már: přestože v jiných zprávách o zázracích jeho dotek znamená uplatnění Boží moci (6,19), tady má naopak funkci pouze technickou. Nemá žádnou magickou kvalitu. Evangelista proti jakékoli magii, polemizuje tím, že průvod se Ježíšovým dotykem má pouze zastavit: *ti, kteří* (máry)*nesli, se zastavili.*

pomůcky

- obrázek z pohřbu, smuteční průvod, plačící žena/muž (jaká je naděje pro tyto životní chvíle? Navažte na píseň *V tobě je radost /S 363/: I v téhle době hledíme k tobě. Ať umíráme – na tebe dáme, Pána a Krista. Haleluja!*)

-obrázek plačícího člověka, kterého objímá někdo jiný – nezůstal sám.

Liturgické čtení-L 7,11-17

motivační uvedení do příběhu:

- Pro Teofila – T. může přijít se smutnou zprávou, že někdo blízký zemřel. Co by Ježíš řekl těm, kdo někoho blízkého ztratili? Blaze vám, kdo nyní pláčete, neboť se budete smát? Copak tohle se dá říct pozůstalým na pohřbu? Co ještě mohou očekávat?

Na to může Lukáš reagovat dalším příběhem o vzkříšení syna naimské vdovy. Tímto příběhem objasňuje, proč se to stalo: ne proto, abychom doufali v podobné zázraky, ale proto, abychom byli ujištěni, že i v takových situacích je Pán Bůh s námi. Že máme kam vložit svou ruku: do dlaní silnějších, než je mé doufání (S 286). Lukáš to celé vypráví kvůli Janu Křtiteli (který je nakonec popraven!) – totiž i kdyby nepřišla záchrana života, přichází k nám a je s námi ten, kdo je vítězem nad smrtí.

Motivace (nejen) pro mladší školní věk:

- Zeptejte se dětí, jaká životní neštěstí ony prožívají. Nechte je o nich vyprávět – jejich „životní“ neštěstí jsou jiná, než neštěstí nás dospělých. Jedna věc je ale stejná: co pomáhá? – Nezůstat sám, cítit oporu v někom, kdo rozumí. Kdo dovede potěšit. Najde se vždycky někdo takový?

osnovy vyprávění:

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Navrženou motivaci lze uzpůsobit pro mladší i střední školní věk. Odhaluje problém, který se vyskytne, když na naše trápení nikdo odpověď nemá. Když žádnou útěchu nenacházíme. Co potom? Do této situace můžete nechat zaznít příběh o Ježíši, který přichází ne proto, aby dělal zázraky, ale proto, aby byl s člověkem, aby spolu s ním nesl jeho bolest, protože je mu ho líto. Janu Křtiteli se zvěstuje: slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, atd. ne proto, aby se mu dodávala naděje, že i s ním to určitě dopadne dobře – ale proto, aby si byl jist, že „Bůh

navštívil svůj lid“. To je zvěst, která se o Ježíši rozšířila po celém Judsku a okolí.

I. Motivace

II. Teofil přichází s podezřením, že Ježíš přináší lacinou útěchu, když říká: blaze vám, kdo nyní pláčete, neboť se budete smát. (L 6,21b) - A co když pláčeme pro člověka, který tu už nikdy nebude?

III. Lukáš na to odpovídá příběhem o vzkříšení syna naimské vdovy

IV. Dva rozdílné průvody se potkávají blízko městské brány

V. Ježíšovi je vdovy líto, proto tiší její pláč

VI. Vrací vdově syna – tím ruší její bolest

VII. Otázka Jana křtitele – ano, Ježíš je ten, koho máme čekat – on přemáhá bolest a zmar, chudým se zvěstuje evangelium.

VIII. Zjišťujeme s Teofilem: Blahoslavenství plačícím platí, protože Bůh navštívil svůj lid

a) poznámky a osnova pro střední a starší školní věk:

Můžete začít „teofilovskou“ motivací o problému nesmyslného utrpení, pokračovat Lukášovou odpovědí – příběhem vdovy z Naim. Navíc s dětmi staršího školního věku můžete „vyostřit“ toto téma, až k otázkám nevyslyšených modliteb za uzdravení. Je i s takovým modlitebníkem Pán Bůh? - Ba právě tomu se zvěstuje Boží navštívení (byť by třeba jako Jan Křtitel šel až na smrt)!

I. Motivace

II. Teofil přichází s podezřením, že Ježíš přináší lacinou útěchu, když říká: blaze vám, kdo nyní pláčete, neboť se budete smát. (Lk 6,21b) - A co když pláčeme pro člověka, který tu už nikdy nebude?

III. Lukáš:tak poslouchej příběh o vzkříšení syna naimské vdovy

IV. Žena, která je navíc ještě vdova (!), pochovává jediného syna

V. Ježíšovi je této ženy líto a proto jí říká: neplač! (Teofil: a není právě tohle neodůvodněné slovo útěchy? Je to vůbec útěcha, je to pomoc? Lukáš: není to útěcha – je to zvěstování změny. - Přestaň plakat nad minulostí, teď přichází něco nového. Poslouchej, co se dělo dál…)

VI. Ježíš vrací ženě syna. Vrací ji do společnosti (žena bez syna žije zbytečně). Teď už není její život zbytečný!

VII. Nemusíme ale prožívat zázraky, aby život pozbyl zbytečnosti. Hospodin navštěvuje svůj lid, a proto náš život není zbytečný.

VIII. Zjišťujeme s Teofilem: Blahoslavenství plačícím platí, i když naše aktuální životní krize nezmizí

VYPRÁVĚNÍ

I. OTÁZKY

Jednou přišel Teofil za Lukášem celý smutný. Jeho kamarádovi ze školy umřel tatínek. Teofil by mu hrozně rád něco pověděl, nějak ho potěšil. Ale nevěděl, jak na to, a tak se raději do žádného rozhovoru nepustil. Zlobil se sám na sebe... Proč musel kamarádův otec umřít, když jsou z toho teď všichni tolik smutní? A má křesťanská víra nějakou odpověď i na smrt? Takovými otázkami zasypal Lukáše.

Lukáš se zdráhal. Nemůžu ti, Teofile, dát odpověď na všechny tvé otázky, sám někdy musíš k odpovědi doputovat. A putování s hledáním otázek je někdy moc těžké. Povím ti však jeden příběh. Teofil spokojený nebyl. Lukáš by měl přece všechno vědět a být na tyhle otázky odborník! Ale poslouchal.

II. SMUTNÁ MAMINKA A JEŽÍŠŮV ČIN

Kdysi šel Ježíš se svými učedníky do městečka Naim. Když se tam blížil, začali se k němu přidávat další lidé. Za chvíli už to byl veliký, a docela veselý průvod. Jedni okukovali Ježíše, jak že vypadá ten velký divotvorce a podivuhodný vypravěč, jak se o něm po kraji říkalo, jiní se dávali do hovoru s jeho učedníky.

Už se skoro chystali vstoupit do města, když proti nim vyšel městskou branou úplně jiný průvod. Spousta plačících lidí, kteří nesli nosítka s mrtvým člověkem, aby jej za městem pohřbili. Za nosítky šla osamělá paní. Lidé se drželi až za ní. Byla to, Theofile, vdova, které teď umřel jediný syn, mladý kluk. Lidé, kteří ji doprovázeli, neoplakávali jen toho mrtvého, ale i ji. Zůstala sama: nikdo se o ni nepostará, nikdo jí s ničím nepomůže, nikdo jí neudělá radost. Kromě syna už nikoho neměla.

Když ji Pán Ježíš uviděl, bylo mu jí moc líto. Nikdo mu nic neřekl, ani ta smutná maminka se na něj neobrátila, aby jí pomohl. Nejspíš jej ani nevnímala a kdo ví, jestli vůbec věděla, že do města přichází muž s takovou pověstí. Ježíšovi jí bylo líto. Přistoupil k ní a řekl jí: Neplač. Nic víc.

Smutný průvod zastavil. Dva průvody na jedné cestě a Ježíš mezi nimi. Pak se dotkl toho lehátka s mrtvým a nahlas pověděl: Mládenče, pravím ti, vstaň. Ten chlapec se posadil a Ježíš mu pomohl seskočit zlehátka, aby mohl obejmout maminku. Konec smutku a konec pláče!

Do města se pak vraceli už všichni společně, ne dva průvody, smutný a veselý, ale jeden velký a radostný. Všichni chválili Pána Boha a říkali: Veliký prorok povstal mezi námi a Bůh navštívil svůj lid. Když to Lukáš vyprávěl, svítily mu oči.

III. I NÁS NAVŠTĚVUJE PÁN BŮH

Jenže Teofil s vyprávěním spokojen nebyl. Znal už příběhy o Ježíši a jeho zázračné moci, ale neznal nikoho, kdo by takových činů byl schopný dnes. Co s takovým příběhem? Řekl: Ten příběh nám naše smutky neusnadní. Většina smutných průvodů se nezastaví.

Lukáš mu odpověděl: Inu, ne vždycky je všechno podle našich představ a ne všechno se odehrává tak, jak bychom rádi. Ale pamatuj si aspoň dvě věci: Ježíšovi bylo líto té maminky, a tak jí vrátil jejího syna. A tobě je líto tvého kamaráda. My křesťané bychom se měli nechat tou lítostí pohnout a udělat všechno, co jen je v našich silách, abychom pomohli. Úplně to nejde. Mrtvé do života vrátit neumíme, ale můžeme jim dát najevo, že jsme s nimi a že jim chceme pomoci.

A také můžeme vědět, že Pán Bůh je s námi stále, i když máme zármutek. Třeba to není tak viditelné jako tehdy. Ale i dnes platí, že on nás vezme za ruku, zastaví na cestě, obrátí jiným směrem, že nás prostě nenechává nešťastné. Nemusíme se bát a zoufat, ani nad smrtí ne, ani ve smrti ne. A to všecko můžeme druhým, a právě těm smutným, povědět.

IV. OTÁZKA JANA KŘTITELE A JEŽÍŠOVA ODPOVĚĎ

Ještě ti to, Teofile, dopovím. Vzpomínáš si ještě na Jana Křtitele? Teofil si vzpomněl: na proroka, co chodil oblečený do velbloudí srsti a živil se kobylkami a medem divokých včel. Kázal u řeky Jordán a chodili za ním lidé z celé země. Hodně mluvil o tom, že se blíží soud a že je třeba prosit o odpuštění, a vůbec nešetřil kritikou všech nepořádků: lží, krádeží, podvádění apod. Lidé vyznávali svoje chyby, ptali se ho, jak mají žít. Jan je křtil, ukazoval jim, že musí zjednávat nápravu, smývat to špatné, jako špínu. Jednoho dne k němu přišel i Ježíš... Lovil Theofil v paměti.

Ano, Jan připravoval příchod Božího vyvoleného, někoho, kdo změní běh světa, napraví nepořádky... Čekal, že tím, kdo něco takového uskuteční, bude Ježíš. Ale pak už si nebyl tak jist. V té době, o které ti dnes vyprávím, byl Jan Křtitel ve vězení krále Heroda Antipy, krále, který se bál právě té jeho kritiky. Jan od svých žáků a přátel, kteří ho chodili navštěvovat, slýchal o Ježíšovi. Slyšel o jeho putování, o tom, jak káže, ale že spíš než o soudu mluví o odpuštění, o Božím království pro všechny a o Boží lásce ke všem lidem. Takhle si to ale nepředstavoval! A hlavně: nikde žádná viditelná změna světa, lumpové dál sedí na trůnu, nespravedlivě uvěznění dál čekají, kdy si někdo řekne o jejich hlavu, dál se ubližuje, stezky nikdo nevyrovnal a křivé je pořád křivé...

A tak Jan poslal za Ježíšem dva své učedníky. A ti došli k Ježíšovi, právě když se zastavil před branou městečka Naim. Několik dní se pak drželi v Ježíšově okolí a pozorovali. Ježíš za těch pár dní uzdravil spoustu nemocných, slepým vracel zrak, hluchým sluch. A léčil i jiné nemoci: špatné svědomí, strachy, samotu. Po těch několika dnech si Janovi učedníci dodali odvahy a položili Ježíšovi otázku, se kterou je za ním poslal Jan: Jsi to ty? Jsi to opravdu ty, který má přijít? Na koho jsme čekali po staletí. Jsi to ty, koho poslal Pán Bůh, aby změnil naše životy a tenhle svět?

Ježíš jim ukázal slepé, kteří už zase viděli, chromé, kteří mohli chodit, nemocné, kteří přestali mít horečky a bolesti a zdraví se vraceli domů. Ale také jim v tom zástupu kolem sebe ukázal ty, kteří byli kdysi nešťastní, smutní, nikdo se s nimi nechtěl přátelit, a teď se usmívali a necítili se opuštění, nebáli se, netrápili se. Nic víc.

Co si, Teofile, myslíš o Ježíšově odpovědi? Měl snad říct ještě něco víc? Ti poslové pak Janovi všecko vyprávěli. Líčili čeho byli svědky. Rozhodnout se musel sám. Odpovědět si na svou otázku, srovnat si svoje pochyby, představy.

Spousta lidí tehdy viděla, co se kolem nich děje. Chodili s Ježíšem, divili se jeho činům, úžasem otevírali pusy. Mnozí si uvědomovali, že to není samo sebou, pokyvovali hlavami a říkali: veliký prorok, Boží posel. Ale to bylo všechno. Jenom se dívali. Vidět ale nestačí. Ani k víře.

V. SVĚDECTVÍ O TOM, ŽE NEJSME OPUŠTĚNI

Buď to bude jen vyprávění, anebo z toho vyprávění něco v tobě vzejde. Buď budeš, Teofile, jen poslouchat, anebo necháš Pána Boha, aby svět začal měnit přímo v tobě. A ty se pak nebudeš bát jít za svým kamarádem, hrát si s ním, vyslechnout ho, a třeba mu pak i povíš, že ani ve smrti Pán Bůh nikoho neopustí.

MODLITBA

Milý Pane Bože,prosíme tě daruj nám víru, že nás i dnes navštěvuješ, že jsi s námi, když se smějeme i když pláčeme. Uč nás, prosíme, utěšovat ty kolem nás, kteří mají smutek a stávat se tak tvými učedníky i posly. Amen

podněty pro rozhovor:

- co říci člověku, který přišel o někoho blízkého? Co dělá Ježíš, když se setká s lidským trápením a zármutkem?

- setkali jste se už s někým, kdo tvrdil, že to nejlepší v životě už má za sebou? Co ten člověk prožívá? Můžeme mu nějak pomoci?

- jestliže se zvěstuje, že slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluší slyší, mrtví vstávají, chudým se zvěstuje evangelium – tehdy, když je potká Ježíš: znamená to něco i pro nás?

- co z lidského života dělá utrpení? Je takový život zbytečný? Jak se projevuje v našem životě to, že „Bůh navštívil svůj lid“?

- Daniel byl ze lví jámy zachráněn, také Jonáš z útrob velrybích (a můžeme doplnit: také naimská vdova se raduje), a pak třetí den Ježíš z mrtvých vstal – a proč ne i kdokoli z nás? (S 266). Jak chápat to „kdokoli z nás“? To i my můžeme být vzkříšeni? V jakém smyslu?

Odkaz na pracovní list
15 Mrtví vstávají a chudým se zvěstuje evangelium
Odkaz na píseň
Vlak Boží (SV355)
Rok za rokem, roky, léta jdou

Chvála (SV86)

Srdce mé jásá, v tobě je spása

Daniel (SV266)

Bůh je záštita má (SV23)

Víc, než oko spatřit smí (SV368)

Nám pomoz, Pane milý, tvé slovo správně znát

Cílová skupina

Školní

Mladší školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo

Biblický odkaz (kat)

Lukáš 7,11–23

Lukáš 7,24–35